

W jaki sposób europeizować Europę? Jak przywracać jej tożsamość po latach podziału, szanując różnorodność i otwierając dla innych? „Fundamenty stabilności przyszłej Europy” – to tytuł wystąpienia prof. Ireny Lipowicz, prawnika, współtwórcy ładu ustrojowego III Rzeczypospolitej, obecnie ambasadora w Austrii. Posługując się tekstem projektowanej konstytucji europejskiej pokazała, jak sama Europa postrzega swoją tożsamość, jak bardzo brakuje jej odwagi wobec rysującej się przyszłości. Co ma wyróżniać Europę, skoro „aseptyczna” formuła zaproponowana w preambule mogłaby w zasadzie odnosić się do każdego kontynentu? Jest w niej oświeceniowa wolność i równość, ale zamiast braterstwa wpisano poszanowanie rozumu, a dyskretne odwołanie do spuścizny judeochrześcijańskiej bez nazwania go po imieniu nie sprawi, że dowolna inspiracja religijna dochowa wierności personalizmowi. Zapis o wartościach chrześcijańskich służyć ma uznaniu prawdy historycznej, a nie wprowadzaniu systemu wyznaniowego. I. Lipowicz odwołała się do doświadczenia Polski pokazując, jak burzliwa debata przed przyjęciem konstytucji oczyszcza atmosferę i ułatwia późniejszą jej akceptację. Polska ustawa zasadnicza, wypracowana przy udziale niewielkiej grupy posłów wspierających zapis o wartościach chrześcijańskich, dziś stawiana jest za przykład Europy. Czyż więc rzeczywiście tak trudno jest dokonywać podobnych uzgodnień na forum europejskim? – powątpiewała I. Lipowicz, stawiając odważnie wiele innych pytań dotyczących przyszłości. O jaką stabilność chodzi w Europie? To przecież na nią „głosują” migranci, wybierając Stary Kontynent na miejsce osiedlenia. Tymczasem Europa sama zawężyła swą bazę społeczną, zamykając młodzież niemal do 30 roku życia w murach uczelni, odbiera prawo do aktywności ludziom starszym, traktując starość nie jako skarbiec doświadczeń, lecz chorobę. Nie sposób iść naprzód z tak okrojonym potencjałem ludzkim. Starzejące się społeczeństwa nie wspierają procesów innowacyjnych, a unikanie zasadniczych dyskusji dowodzi niepewności i lęku. Skoro zapadły już decyzje o włączeniu 10 nowych krajów do Unii Europejskiej, rozmawiajmy teraz nie jak petenci z dobroczyńcą, lecz jak wolni i równi z wolnymi i równymi – apelowała mówczyni, wywołując ogromny aplauz słuchaczy.

Jedna czy dwie Europy? Pytanie przyświecające trzeciej krakowskiej konferencji poświęconej roli Kościoła katolickiego w procesie integracji europejskiej pokazuje, jak wielkiej odwagi potrzeba kontynentowi podejmującemu dzieło integracji. Byłoby dramatem, gdyby wysiłek tak wielu narodów, wyzwalających się z podziałów, wypaczonych systemów politycznych oraz przelamujących uprzedzenia i skostniałe nawyki mentalne został przez brak solidarności i niedojrzałość. Europa potrzebuje charyzmy i odwagi podejmowania kolejnych kroków, wykraczających poza obecną epokę. Rolą Kościoła jest wsparcie człowieka w urzeczywistnieniu pragnień sięgających głębiej niż wydają się sugerować zewnętrzne symptomy. W tej długofalowej wizji – służącej wszak człowiekowi, a nie instytucjom – ukryta jest nadzieja i sens dokonujących się przemian.

Natalia Jackowska

WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW STOWARZYSZENIA INSTYTUT ZACHODNI

W dniu 21 października 2003 r. w siedzibie Instytutu Zachodniego w Poznaniu odbył się Walny Zjazd Stowarzyszenia Instytut Zachodni. Obrady Walnego Zjazdu rozpoczęły się w drugim terminie, w związku z powyższym został spełniony statutowy wymóg (§ 20 statutu) odnośnie do niezbędnego quorum. Walne Zebranie Stowarzyszenia utworzył uroczystie przewodniczący Kuratorium Stowarzyszenia prof. Bohdan Gruchman, który został powołany jednogłośnie na przewodniczącego obrad. Na protokolanta powołano mgra Witolda Ostanta. Przewodniczący powitał przybyłych, a następnie krótko przypomniał funkcję i status prawny Walnego Zebrania. Przewodniczący Walnego Zebrania przedstawił przyjęty porządek obrad oraz ustosunkował się do niskiej frekwencji na zjazdach (obecnych było 19 osób na ogólną liczbę 124 członków

Stowarzyszenia), podkreślając, że Stowarzyszenie nie jest organizacją masową, a ponadto konieczność rezygnacji z refundacji kosztów podróży ogranicza obecność osób z bardziej oddalonych ośrodków.

Centralnym punktem pierwszej części Walnego Zebrania był referat prof. Andrzeja Saksona pt. *Instrumentalizacja pamięci historycznej: wokół sporu o Centrum przeciw Wypędzeniom*. W swoim wystąpieniu prof. Andrzej Sakson przedstawił zarys rozgorzałej dyskusji wokół kwestii związanej z powstaniem Centrum przeciw Wypędzeniom w Berlinie. Referent podkreślił, iż zasadniczo oczekiwania niemieckich środowisk ziomkowskich można ująć w formie trzech głównych postulatów: uznanie „wypędzenia” przez polski i czeski rząd za przestępstwo i zbrodnie przeciw ludzkości, co winno być związane z oficjalnymi przeprosinami za ten „zbrodniczy akt”; uchylenie aktów prawnych wywłaszczających Niemców (tzw. dekrety Benesa i Bieruta) i przyznanie im prawa do zadośćuczynienia, czyli odszkodowań za utracone mienie; stworzenie możliwości realizacji „prawa do stron ojczystych”, które w tym przypadku rozumiane jest jako prawo do swobodnego osiedlania się i zakupu polskiej ziemi „na terenach dawnego zamieszkania”. Wymienione postulaty sprawiają, że coraz bardziej potrzebna staje się dyskusja wewnątrzniemiecka, polsko-niemiecka i czesko-niemiecka o problemie „nacionalizacji” pamięci o niemieckich ofiarach z czasów II wojny światowej.

Prof. A. Sakson podkreślił wagę powyższego tematu z związku z faktem, iż w niemieckich elitach politycznych istnieje daleko idący konsens wobec głównych postulatów wysiedlonych. Zgodnie z obowiązującą nadal poprawnością polityczną występują znaczące różnice, dotyczące taktyki i „niuansowania” polityki w tych kwestiach wobec władz zainteresowanych państw. Nie przeszkadza to jednak przedstawicielom najwyższych władz RFN twierdzić, iż do „kwestii otwartych” w stosunkach polsko-niemieckich należy możliwość wysuwania roszczeń o mienie prywatne pozostawione przez obywateli niemieckich wysiedlonych z Polski.

W zaistniałej sytuacji można dojść do niepokojącego wniosku, iż dla wielu grup prześladowanych przez III Rzeszę, które nie doczekały się dotychczasowego upamiętnienia i zadośćuczynienia, inicjatywa budowy Centrum przeciw Wypędzeniom stanowi namacalny dowód świadczący o instrumentalizacji przeszłości. Prof. A. Sakson podkreślił również specyficzny fenomen, którym jest fakt „dziedziczenia” statusu „wypędzonego” przez kolejne pokolenia Niemców urodzone już po wojnie. Szacuje się, iż obecnie wysiedleni stanowią w RFN pokaźną społeczność liczącą około dwudziestu procent ogółu społeczeństwa. Problemy narosłe wokół kwestii „wypędzonych” wywołują również szerokie reperkusje mające duży wpływ na kształtowanie się polskiej opinii społecznej i postawy polskich elit politycznych w stosunku do niemieckich ziomkostw.

Prof. A. Sakson stwierdził na zakończenie, iż obecna dyskusja wokół Centrum przeciw Wypędzeniom nie odnosi się tylko do kwestii „transformacji pamięci”, jej instrumentalizacji czy też nacionalizacji, ale przede wszystkim jest odbiciem współczesnych stosunków polsko-niemieckich. Jej przebieg i decyzje podejmowane w Berlinie wytyczać będą nowe standardy w relacjach pomiędzy Niemcami a ich sąsiadami.

Pytania i spostrzeżenia zawarte w referacie spowodowały ożywioną dyskusję zebranych członków Stowarzyszenia oraz zaproszonych gości. Moderatorem dyskusji był prof. B. Gruchman. W trakcie debaty szczególnie wyraźnie zarysowały się obawy przed wzrostem niechęci w dotychczasowych relacjach dobrosąsiedzkich Polaków i Niemców. Tym bardziej jest to ważne, że w zaistniałej sytuacji położenie geograficzne i zaszciski historyczne powodują względnie dużą podatność na manipulacje za pomocą prostych, a zarazem skutecznych metod sterowania opinią społeczną przez środowiska, które próbują zbić swój kapitał polityczny dzięki kontrowersjom narosłym wokół kwestii projektu Centrum przeciw Wypędzeniom. Szczególnie wypowiedzi prof. Wacława Wilczyńskiego i prof. Anny Poniatowskiej dobitnie podkreśliły powagę zaistniałej sytuacji. Alarmująco mogły być odebrane wypowiedzi prof. Tomasza Budnikowskiego oraz prof. Zbigniewa Puśleckiego, dotyczące rynku, ważnej pod względem opiniotwórczym, prasy w Polsce i związanej z tym faktem niekorzystnej struktury własności, czyli koncentracji kapitału zagranicznego. W dyskusji wzięła również udział prof. Anna Wolff-Powęska, która sformułowała ważne pytania dotyczące przyszłości relacji polsko-niemieckich oraz wyzwania, jakie rzeczywistość polityczna postawiła przed placówką naukowo-badawczą, jaką jest Instytut Zachodni.

W drugiej części zjazdu odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze. Zgodnie z porządkiem obrad przewodniczący Kuratorium prof. Bohdan Gruchman poprosił Dariusza Jedlińskiego dyrektora afiliowanego przy Stowarzyszeniu IZ Wielkopolskiego Centrum Informacji Europejskiej o przedstawienie zebranym sprawozdania z działalności za rok 2003. Dyrektor Wielkopolskiego Centrum Informacji

Europejskiej wskazał na podjęcie wielu inicjatyw edukacyjnych i promujących integrację europejską na terenie całego województwa wielkopolskiego. Przedstawiciele Centrum uczestniczyli wielokrotnie z okolicznościowymi prelekcjami w uroczystych otwarciach kolejnych klubów europejskich, organizowali szkolenia i konferencje o tematyce europejskiej dla różnych grup zawodowych i społecznych (m.in. działacze samorządowych, nauczycieli, przedsiębiorców, rolników) oraz zainicjowali powstanie Wielkopolskiego Forum Klubów Europejskich. W swoim sprawozdaniu D. Jedliński poinformował także, iż działalność Wielkopolskiego Centrum Informacji Europejskiej w 2003 roku była wspierana dotacjami z Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej. Pierwszą część otrzymanych środków przeznaczono na realizację wskazanych przez UKIE zadań. Dotacja nr 90/2003 z 17 lutego 2003 r. obejmowała wsparcie działań realizowanych przez Regionalne Centrum Informacji Europejskiej. W związku z intensywną kampanią przedreferendalną w głównej mierze środki na delegacje zostały wykorzystane na dojazdy na obywatelskie spotkania przedreferendalne, spotkania z młodzieżą, które odbywały się w ramach programu „Moja szkoła w Unii Europejskiej” lub na indywidualne zaproszenia. W celu realizacji zadań Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej ze środków dotacji zakupione zostały przedmioty, dzięki którym biuro mogło w pełni realizować swoje zadania. Druga część Dotacji nr 90/2003 była zgodnie z umową przeznaczona na wsparcie działań promocyjnych RCIE w okresie przedreferendalnym.

Następna Dotacja nr 368/2003 została przekazana na cztery zasadnicze cele: pierwszy obejmował szkolenia dla nauczycieli w ramach programu „Moja szkoła w Unii Europejskiej”; drugi dotyczył realizacji „lekcji europejskich” w ramach programu „Moja szkoła w Unii Europejskiej”; trzeci: szkoleń dla samorządowców; a czwarty poświęcony był organizacji spotkań informacyjno-szkoleniowych w ramach programu „Bezpieczni w Europie”. Seria spotkań w jednostkach wojskowych, przeprowadzona przez konsultantów Wielkopolskiego Centrum Informacji Europejskiej, miała miejsce w okresie od kwietnia do maja 2003 r.

Kolejna Dotacja nr 642/2003 z dnia 21.07.2003 r. została przyznana w celu wsparcia działań realizowanych przez Regionalne Centrum Informacji Europejskiej, a w szczególności na wsparcie działalności punktu informacyjnego RCIE.

Oprócz działań zleconych przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej RCIE cały czas prowadziło działalność informacyjną na terenie województwa wielkopolskiego poprzez organizowanie i udział w spotkaniach z mieszkańcami regionu. Pracownicy RCIE wspólnie z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Poznaniu uczestniczyli w serii wykładów dla młodzieży w ramach programu „Teraz Integracja”. Wielkopolskie Centrum Informacji Europejskiej nawiązało również współpracę z gminami i starostwami, które zaowocowały podpisaniem porozumień o współpracy.

Kończąc sprawozdanie z działalności WCIE dyrektor Jedliński dodał, iż nadal głównym celem i zadaniem Centrum jest dalsza współpraca z Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej, który merytorycznie i finansowo wspiera działalność biura. Celem pracowników WCIE jest utrzymanie tej współpracy i działalność w sieci Regionalnych Centrów Informacji Europejskiej, które są obecnie siecią znaną w Polsce. Podkreślił również, że w obecnej chwili trudno jest mówić o planach na przyszłość bowiem UKIE również ich nie zna. Niewątpliwie obu stronom, czyli Centrum i UKIE zależy na utrzymaniu obecnego statusu, jednakże dalsze losy zarówno sieci RCIE, jak i UKIE będą znane zapewne w przyszłym roku kiedy rząd będzie musiał się zastanowić nad formą funkcjonowania punktów informacyjnych o UE w Polsce. Z pewnością takie punkty będą istnieć i będą otrzymywać wsparcie, ale jeszcze nikt nie wie jak to dokładnie będzie się przedstawiać. Zapewne będą brane pod uwagę możliwości biurowe, etatowe i dotychczasowe wyniki pracy.

Po wysłuchaniu sprawozdania z prac WCIE i podziękowaniu za dotychczasową pracę i osiągnięcia przewodniczący Kuratorium przeszedł do ostatniego punktu obrad i po krótkiej dyskusji poddał pod głosowanie proponowane zmiany w Statucie Stowarzyszenia, dotyczącym prowadzenia działalności gospodarczej.

Na podstawie art. 19 pkt f i art. 38 Statutu Stowarzyszenia Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego w związku z art. 10 ust. 3 i ust. 7 oraz art. 34 ustawy z dnia 7.04.1989 r. Prawo o stowarzyszeniach /tekst jednolity/ Dz. Ustaw z 2001 r. nr 79, poz. 855/ oraz art. 20 w związku z art. 4

ust. 1 pkt 7,8,9 i 11 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie / Dz. Ustaw nr 96 z 29 maja 2003 r., poz. 873/ Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego z siedzibą w Poznaniu podjęło uchwałę, co następuje: Do istniejącego obecnie Statutu dodaje się art. 7 w brzmieniu następującym:

1. „Stowarzyszenie prowadzi działalność gospodarczą na zasadach ogólnych określonych w odrębnych przepisach. Dochód z działalności gospodarczej Stowarzyszenia służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków.
2. Działalność gospodarcza dotyczy w szczególności:
  - a) rozwijania aktywnej polityki zwalczania bezrobocia, zapobiegania długotrwałemu bezrobociu i dostarczania wsparcia dla osób wchodzących i powracających na rynek pracy;
  - b) przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i promowania równości szans w dostępie do rynku pracy;
  - c) rozwijania powszechnego kształcenia ustawicznego;
  - d) doskonalenia kadr gospodarki oraz rozwoju przedsiębiorczości;
  - e) aktywizacji zawodowej kobiet;
  - f) prowadzenia działań mających na celu włączenie do obywatelskiego uczestnictwa jednostek oraz środowisk, które na skutek transformacji są szczególnie zagrożone pozostawaniem na marginesie życia ekonomicznego, społecznego, politycznego;
  - g) przejmowania i wdrażania dorobku prawnego Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego;
  - j) promocji i wspierania edukacji.
3. Działania te są priorytetowe dla Stowarzyszenia i realizowane będą w formie szkoleń, prelekcji, spotkań informacyjnych, wydawnictw.
4. Dochody z tej działalności przeznaczone są na cele statutowe lub inwestycje.
5. Wyżej wymienione działania Stowarzyszenia Instytut Zachodni oraz jego działalność statutowa spełniają warunki wymienione w art. 3 ust. 1 i 2 oraz w art. 20 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie dla organizacji pożytku publicznego i jako taka zgodnie z art. 22 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy zostanie wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego”.

W art. 35 dodaje się punkt 3 w brzmieniu:

3. „Stowarzyszenie Instytut Zachodni może w drodze uchwały Walnego Zebrania Członków – umową darowizny przekazać część swojego majątku na rzecz Wielkopolskiego Centrum Informacji Europejskiej jako regionalnego ośrodka realizującego cele Stowarzyszenia Instytut Zachodni”.

W art. 36 dodaje się cyfrę 1 przed istniejącym zdaniem, tworząc w ten sposób pkt. 1 oraz dodaje się pkt. 2 w brzmieniu:

2. „Stowarzyszenie prowadzi rachunkowość zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz jako organizacja pożytku publicznego sporządza roczne sprawozdanie merytoryczne ze swej działalności”.

Za przyjęciem uchwały głosowało 18 osób stanowiących 95% uczestniczących w zebraniu.

Po przyjęciu niniejszej uchwały, wobec wyczerpania porządku obrad przewodniczący prof. Bohdan Gruchman zakończył Walne Zebranie Stowarzyszenia Instytut Zachodni.

Witold Ostant